

Alusta alkaen 8. 1 Moos 3:20-4:16**Raamatunselitys****to 15.11.2007. Savonlinnan Tuomiokirkko, Sammeli Juntunen****Karkotus paratiisista**

Mies antoi vaimolleen nimeksi Eeva, sillä hänestä tuli kaikkien ihmisten kantaäiti. Ja Herra Jumala teki Aadamille ja hänen vaimolleen nahasta vaatteet ja puki heidät niihin. Sitten Herra Jumala sanoi: ”Ihminen on nyt kuin me, hän tietää sekä hyvän että pahan. Ettei hän nyt vain ota elämän puusta hedelmää ja syö nyt ja elä ikuisesti. Niin Herra Jumala ajoi ihmisen pois Eedenin puutarhasta ja pani hänet viljelemään maata, josta hänet oli tehty. Hän karkotti ihmisen ja asetti Eedenin puutarhan itäpuolelle kerubit ja salamoivan, leimuavan miekan vartioimaan elämän puulle vievää tietä. (1 Moos 3:20-24)

Syntiinlankeemuskertomus päättyy haikeissa tunnelmissa.

Huomatkaa kuitenkin, että Jumala ei ole hylännyt ihmistä. Hän vaatettaa ihmiset matkaan. Ihan kuin äiti tai isä, joka on huolissaan siitä, kuinka ihminen pärjää kylmässä maailmassa, alkuperäisestä kodistaan karkotettuna.

Onko ensimmäinen ihmispari joskus oikeasti elänyt paratiisissa?

Monia on varmaan askarruttanut kysymys siitä, ovatko Adam ja Eeva oikeita, historiallisesti tosia henkilöitä.

Olen tarkoituksellisesti vältellyt tätä kysymystä, etten olisi loukannut kenenkään uskoa. Monille kristityille Raamattu on sillä tavalla ehdottoman totta, että he uskovat kaiken tapahtuneen juuri niin kuin Raamatussa on sanottu. Siksi myös Adam, Eeva, käärme ja paratiisi ovat heille varmasti tapahtuneet juuri Raamatun kuvaamalla tavalla.

Näin saakin uskoa.

Minusta kristityn ei kuitenkaan ole välttämätöntä uskoa, että Adam ja Eeva ja paratiisi olisivat historiallisia tosiasioita, jotka ovat tapahtuneet juuri siten kuin ne on kerrottu, jossain tiettyssä paikassa.

Jeesus Nasaretilainen, hänen syntymänsä, elämänsä ja kuolemansa ja ylösnousemisensa ovat historiallisia faktoja. Jo sen perusteella millaisella tyylillä Raamattu on kirjoitettu hänestä kertovissa kohdissaan.

Mutta kertomus Aadamista ja Eevasta on jo tyyliltään toinen. Se on ihmiskunnan hämärään alkumuinaisuuteen sijoittuva kertomus, jonka ei ehkä ole tarkoituskaan olla tarkkaa historiallista kuvausta. Sen on tarkoitus kuvata myytin keinoin sitä, millainen ihmiskunnan jumalasuhte nykyisin on. Ja millainen se on ollut hamasta muinaisuudesta saakka. Meidän kaikkien, minun ja sinun kohdalla. Se, että kertomus Aadamista ja Eevasta ei ehkä ole tarkkaa historiallista kuvausta. (Tästä kertoo vaikka vanha kysymys: Mistä Kain sai vaimon?)ei merkitse sitä, ettei se olisi tosi. Se kertoo totuuden ihmiskunnan jumalasuhteesta, mutta tekee sen eri tavalla kuin tarkka historiankirjoitus.

Millaisen totuuden se sitten kertoo?

No sellaisen, että koko ihmiskunta ja me kaikki sen yksilöt olemme rikkoneet Jumalan tahdon. Toisaalta tahallamme, kuten Adam ja Eeva. Toisaalta tässä on kuitenkin kyse yksilöä suuremmasta synnin vallasta, ”perisyynnistä”, jolle yksilö ei omin voimin mahda mitään. Jokainen meistä on väistämättä rikkonut välinsä Jumalan kanssa ja karkotettu paratiisista, karkotettu harmonisesta yhteydestä Luojaan ja lähimmäiseen ja luontoon.

Ja toisaalta jokainen meistä on samalla Jumalan isällisen huolenpidon kohteena. Jumala ”vaatettaa” meidät jatkuvasti, sillä hän edelleenkin on meidän Luojamme ja Isämme.

Onneksi kuitenkin Jumalan armo ei rajoitu meidän karkoitettujen ”vaatettamiseen”. Onneksi Jumala on tehnyt armossaan muutakin. Hän lupasi jo Aadamille ja Eevalle Messiaan, ”vaimon siemenen”, joka murskaisi rikki käärmeen päin. Tämä toteutui Jeesuksessa, joka sovitti syntimme. Mutta tässä, nyt käsiteltävässä vaiheessa Raamatun kertomusta se on vielä hamassa tulevaisuudessa.

Mutta mikä on Aadamin ja Eevan suhde oikeaan tapahtumiseen ajassa ja paikassa? En oikein tiedä, mutta olen taipuvainen ajattelemaan, että ehkä Adam ja Eeva ovat vertauskuvia siitä, että Jumala on johdattanut ihmiskunnan evoluutiota. Jossain vaiheessa tätä luovaa johdatusta alkuihmiseen syttyi järjen ja itsetietoisuuden kipinä. ”Jumala puhalsi häneen sieraimiinsa elämän hengen”. Samalla alkuihminen alkoi tuntea Jumalan. Mutta jotain meni pahasti vikaan ja heti kohta sytyttyään jumalatietyisyys turmeltui synnin takia.

Tämä on kuitenkin vain yksi teoria. Jotain sellaista kuitenkin tarvitaan, jos Raamatun kertomusta haluaa suhteuttaa tieteen saamaan tietoon ihmiskunnan muinaisista alkuvaiheista.

Sellaista suhteuttamista ei uskon kannalta ole tietenkään pakko tehdä. Voi myös ajatella, että Jumalalla on tieto siitä, miten tieteen löydöt suhteutuvat Raamattuun. Meille kristityille riittää kiinni pitäminen Raamatusta, vaikka emme tiedäkään sen suhdetta tieteeseen.

Elämän puu

Sitten Herra Jumala sanoi: ”Ihminen on nyt kuin me, hän tietää sekä hyvän että pahan. Ettei hän nyt vain ota elämän puusta hedelmää ja syö nyt ja elä ikuisesti. Niin Herra Jumala ajoi ihmisen pois Eedenin puutarhasta ja pani hänet viljelemään maata, josta hänet oli tehty. Hän karkotti ihmisen ja asetti Eedenin puutarhan itäpuolelle kerubit ja salamoivan, leimuavan miekan vartioimaan elämän puulle vievää tietä. (1 Moos 3:20-24)

Mitä ihmettä on elämän puu? Se on ilmeisesti myyttinen ikuisen terveyden lähde. - Miksi Jumala ei tahdo, että ihminen saisi syödä siitä?

Siksi, että syntiin langettuaan ihminen tiesi myös pahan. Ja paha on ihmistä suurempi mahti. Jos Adam ja Eeva olisivat saaneet syödä ikuisen elämän puusta heti langettuaan syntiin, paha olisi kietonut heidän elämänsä ikuisesti jatkuvan elämän aikana kokonaan. On parempi, että niin ei pääse käymään, vaan ihminen on kuolevainen. Ikuisen elämän lähde vartioivat kerubit eli ylienkelit jumalallinen miekka kädessään.

Elämän puun tema on tunnettu monien kansojen myyteissä, Kalevalassakin. Raamatussakin se jatkuu. Mutta vasta ihan lopussa, Uuden testamentin lopussa, Ilmestyskirjassa:

Enkeli näytti minulle elämän veden virran, joka kristallinkirkkaana kumpuaa Jumalan ja Karitsan valtaistuimesta. Kaupungin valtakadulla, virran haarojen keskellä kasvoi elämän puu. Puu antaa vuodessa kahdettoista hedelmät, uuden sadon kerran kuukaudessa, ja sen lehdistä kansat saavat terveyden. (Ilm 22:1-2)

Ennen kuin elämän puu voi toimia näin, tarvitaan ristin puu. Meille ristin puun tuoma hyöty on jo todellisuutta. Meillä on syntien anteeksiantamus Jeesuksen eli Karitsan ristissä. Mutta ikuisen ruumiin terveyden antava puu, josta kansojen myyteissä haaveillaan, on vasta jossain hamassa tulevaisuudessa.

Kainin ja Aabelin syntymä

Mies yhtyi vaimoonsa Eevaan, ja Eeva tuli raskaaksi ja synnytti Kainin. Eeva sanoi: ”Minä olen Herran avulla saanut poikalapsen.” [sananmuk. ”minä olen onnistunut luomaan miehen Herrassa”.]

Eevan käyttämä sanamuoto on outo. Hepreankielisessä alkutekstissä sanotaan "minä olen onnistunut miehen Herrassa". Tavallisesti hepreassa ei vastasyntyntä poikaa suinkaan sanota mieheksi ja lopun sana "Herrassa" on sekin outo. Tämä puhuu sen puolesta, että Eeva uskoi synnyttäneensä nyt sen "vaimon siemenen, joka on polkeva rikki käärmeen pään", sen jonka Jumala ihmisille oli luvannut pelastukseksi syyllisyydestä (ks. 1 Moos 3:15).

Tämän uskon vuoksi Eeva antoi pojalleen nimen "Kain", joka muistuttaa sanaa heprean "kaanaa", saada. Mutta naisparka erehtyi. Hän ei ollutkaan saanut vielä Pelastajaa. Synti oli puretunut ihmisiin, se siirtyi jälkeläisiin ja sen valta kasvoi.

Sitten hän synnytti Kainille veljen, Aabelin.

Esikoispojastaan Kainista Aadamilla ja Eevalla oli suuret toiveet, mutta nuorempaa he eivät ilmeisesti pitäneet kovin arvossa. He antoivat hänelle nimen "Aabel". Se tarkoittaa: turha, mitätön. Saarnaajan kirjan kuuluisa lause "turhuuksien turhuus, kaikki on turhuutta" toistaa samaa sanaa "heveel havaliim, hakkool havaal".

Uskonnot syntyvät

Abelista tuli lammaspaimen ja Kainista maanviljelijä.

Kain ja Aabel ovat vertauskuvia siitä, että joskus muinoin alkoi ihmiskunnan eriytyminen eri kulttuureihin. Teksti heijastelee muinaisia aikoja silläkin tavalla, että alun perin israelilaisten esi-isät olivat lampaiden ja vuohien hoidosta eläviä paimentolaisia. He olivat kuin Aabel, elivät kehittyneemmän kanaanilaisen maanviljelyskulttuurin (Kain) liepeillä, kanaanilaisilta jääneellä joutomaalla. Silloin taatusti sattui usein sellaista, että kulttuurit törmäsivät ja maanviljelijät tappoivat lammaspaimenia.

Kerran Kain toi Herralle uhrilahjaksi maan satoa, ja Abel toi lampaidensa esikoiskaritsoita ja niiden rasvaa. Herra katsoi suopeasti Abeliin ja hänen uhriinsa, mutta Kainin ja hänen uhrinsa puoleen hän ei katsonut.

Erilainen kulttuuri johti myös erilaisiin tapoihin palvella Jumalaa. Kain viljeli maata, eli sen hedelmistä ja niistä hän toi myös uhrin Herralle. Aabelin elämänpiiri olivat karjaeläimet, lampaat. Siksi hän uhrasi

karitsoita ja niitten rasvaa.

Tässä 1 Mooseksen kirja haluaa kertoa, kuinka syntiinlankeemuksesta huolimatta ihmiset ovat esihistoriansa alusta asti palvelleet Jumalaa ja etsineet yhteyttä häneen eri uskontojen, uhrien ja rukousten avulla. Syntiinlankeemuksesta huolimatta ihminen on Jumalasta sairas olento: toisaalta syyllinen Jumalan edessä ja häntä pakeneva, toisaalta kuitenkin Jumalaa etsivä ja kiitollisuutta häntä kohtaan tunteva olento.

Tästä ihmiskunnan perustavasta suhteesta Jumalaan kertovat kaikki uskonnot. Raamattu arvostaa tätä uskontoihin sisältyvää vilpittömyyttä jumalanetsintää.

Yhdestä ihmisestä hän on luonut koko ihmiskunnan, kaikki kansat asumaan eri puolille maan päällä, hän on säätänyt niille määrääjat ja asuma-alueiden rajat, jotta ihmiset etsisivät Jumalaa ja kenties hapuillen löytäisivät hänet. Jumala ei kylläkään ole kaukana yhdestäkään meistä: hänessä me elämme, liikumme ja olemme." (Apt 17:26-27)

Vain yksi tie

Kaikissa uskonnoissa siis etsitään Jumalaa. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että kaikki uskonnot löytävät hänet.

Miksi Herra hyväksyi Aabelin uhrin, mutta ei Kainin uhria? - Tekstimme ei kerro syytä. Kaikki jää sen varaan, että Jumala toimii niin kuin haluaa.

Jeesus sanoi:

Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani. Jos te tunnette minut, opitte tuntemaan myös minun Isäni. (Joh 14:6-7)

Monista tämä on väärin. Ja se on toisaalta ymmärrettävää. Esimerkiksi muslimit ovat keskimäärin meitä kristittyjä paljon hartaampia jumalanetsijöitä, vaikka he eivät turvaudu Jeesukseen. Eivätkö he muka löydä oikeaa Jumalaa? Miten Jeesus muka voi olla niin tärkeä? Se ei ole oikeudenmukaista.

Jumala syntyi yhdessä ihmisessä maailmaan ihmiseksi ja sovitti ihmiskunnan synnin. Siksi tuo yksi ihminen, Jeesus Kristus, on ainoa tie Jumalan luokse. Meistä tämä voi näyttää epäoikeudenmukaiselta toisten uskontojen edustajia kohtaan. Mutta Jumala ei ole tilivelvollinen meille.

Jumala siis hyväksyi Aabelin uhrin, mutta Kainin uhria hän ei hyväksynyt. Voisiko tämän valinnan takana kuitenkin olla jotain muutakin, kuin Jumalan suvereeni päätös? – Kyllä on.

Heprealaiskirje sanoo

Uskon vuoksi oli Aabelin Jumalalle antama uhri Kainin uhria arvokkaampi. Koska Abel uskoi, hän sai vanhurskaudestaan todistuksen, kun Jumala otti vastaan hänen lahjansa, ja uskovana hän puhuu vielä kuoltuaankin. (Hepr 11:4).

Usko ei ole omaa pätevyyttä

Kerran Kain toi Herralle uhrilahjaksi maan satoa, ja Abel toi lampaidensa esikoiskaritsoita ja niiden rasvaa. Herra katsoi suopeasti Abeliin ja hänen uhriinsa, mutta Kainin ja hänen uhriinsa puoleen hän ei katsonut.

Luther selittää 1 Mooseksen kirjan tätä kohtaa seuraavasti: Ajatelkaa näitä kahta veljestä, Kainia ja Aabelia. Kain oli esikoinen, vanhempien lemmikki ja hurskaana pidetty ihmiskunnan uskonnollinen toivo. Uskoivathan Aadam ja Eeva, että Kain olisi jopa Messias, joka ”murskaa käärmeen pään”. Hän oli huippuosaava uskon sankari.

Kainille isä Aadam opetti kaiken, mitä Jumalasta, uskonnosta ja uhraamisesta tiesi. Koitti päivä, jolloin tämä pyhänä pidetty Kain nousee toimittamaan ensimmäisen uhrinsa Jumalalle.

Samaan aikaan lähistöllä isän ja äidin halveksima Aabel, nimeltään ”turhuus” tai ”mitättömyys”, hänkin arvelee että haluaisi uhrata Jumalalle, vaikka ei se uhri tietenkään olisi yhtä hyvä, kuin tuon pyhän veljen, Kainin, uhri.

Kummalla teidän mielestänne oli uskoa? - Ulkonaisesti sitä ei varmaankaan voinut tietää. Mutta Jumala näkee sydämeen. Hän näki, kuinka Kain oli täynnä itseään ja omaa hyvyyttään. Ei siihen mieheen enää mahtunut turvautumista Jumalaan. Jumalasta hän kyllä puhui, mutta oikeasti hän uskoi omaan pyhyyteensä. Hän oli tehnyt Jumalasta keinon oman pätemisentarpeensa tyydyttämiseksi.

Aabel taas, hän oli nimensä mukaisesti omasta mielestään turha, mitätön ja tyhjä Jumalan edessä. Ja siksi hän uskoi. Hän ei voinut perustaa Jumala-suhdettaan oman itsensä varaan. Hänen oli pakko perustaa kaikki Jumalan varaan, että Jumala itse hoitaisi uhrin niin kuin se pitääkin. Että Jumala armossaan hyväksyisi sen, vaikka sen uhrin tuokin sellainen mitätön ja turha Aabel.

Osammeko me ottaa Aabelista esimerkkiä? Uskallanko minä tulla turhana ja mitättömänä Jumalan eteen? Vaikka en olekaan pyhä ja uskon asioissa osaava, niin kuin ne monet hurskauden asiantuntijat, joita papistossa ja aktiiviseurakuntalaisissa näkyy.

Synnin valta kasvaa. Ensimmäinen murha

Herra katsoi suopeasti Abeliin ja hänen uhriinsa, mutta Kainin ja hänen uhrinsa puoleen hän ei katsonut. Silloin Kain suuttui kovin ja hänen katseensa synkistyi.

Kain on kärsinyt julkisen häpeän omalla kotikentällään, uskonnossa. Uhrin savu ei noussut taivaaseen, mutta mitättömän veljen uhrin savu nousi. Kainin kasvot kiristivät tahtomatta.

Herra kysyi Kainilta: ”Miksi sinä suutuit ja katselet synkkänä maahan? Jos teet oikein, voit kohottaa katseesi, mutta jos et tee, on synti ovella vaanimassa. Sinua se haluaa, mutta sinun on pidettävä se kurissa.”

Jumala yrittää vedota Kainin omaantuntoon ”Eikö niin”. ”Tiedäthän sen itsekin, synti väijyy ovella. Varo Kain!” Kain ei siis henkilönä ole suinkaan Jumalan hylkäämä, vaikka Jumala ei hyväksyntykään hänen uhriaan. Jumala varoittaa häntä päästävästä syntiä valloilleen, tuhoamaan itseään ja muita.

Synti on käsitetty tässä yksityistä ihmistä suurempana mahtina. Kuitenkin sen hillitseminen on Jumalan sanojen mukaan jokaisen yksityisen ihmisen vastuulla.

Mutta Kain ei enää välitä. Synti on väijynyt ovella ja päässyt sisään ja seurauksena on jotain kauheaa.

Kain sanoi veljelleen Abelille: ”Lähde mukaani.” Mutta kun he olivat kulkeneet jonkin matkaa, Kain kävi veljensä kimppuun ja tappoi hänet.

Sitten Kain ilmeisesti piilottaa ja hautaa veljensä ruumiin. Tällaista typeryyttä synti teettää. Aivan kuin nyt olisi Kainilla rauha, kun todisteet on hävitetty.

Silloin Herra kysyi Kainilta: ”Missä on veljesi Abel?” Kain vastasi: ”En tiedä. Olenko minä veljeni vartija?”

Jumala kysyi syntiinlankeemuksen jälkeen häntä pakoilevalta ihmiseltä ”Missä olet?”. Nyt hän kysyy ihmiseltä toisen kerran: ”Missä on veljesi?”

Synti on tuhonnut jumalasuhteen lisäksi myös suhteen lähimmäiseen. Jumalalle se ei ole yhdentekevää. Hän on luonut meidät olemaan toistemme kanssa, pitämään toisistamme huolta materiaalisesti ja henkisesti. Siksi tuo kysymys kuuluu meillekin, vaikka emme tappaisi: ”Missä on veljesi?”

Synnin valta oli alkanut ihmiskunnassa laajentua. Juuri siksi Jumalan oli karkotettava ensimmäiset ihmiset paratiisista.

Kainissa synti on saanut suuremman vallan, kuin ensimmäisissä synnintekijöissä Aadamissa ja Eevassa. He yrittivät ensin kieltää tekonsa, mutta joutuivat sitten Jumalan edessä myöntämään sen. Kain menee heitä pidemmälle: Hän valehtelee Jumalalle suoraan päin kasvoja kuuluisiksi tulleilla sanoilla ”En tiedä: Olenko minä veljeni vartija?”

Herra sanoi: ”Mitä oletkaan tehnyt!
Etkö kuule, kuinka veljesi veri huutaa minulle maasta?”

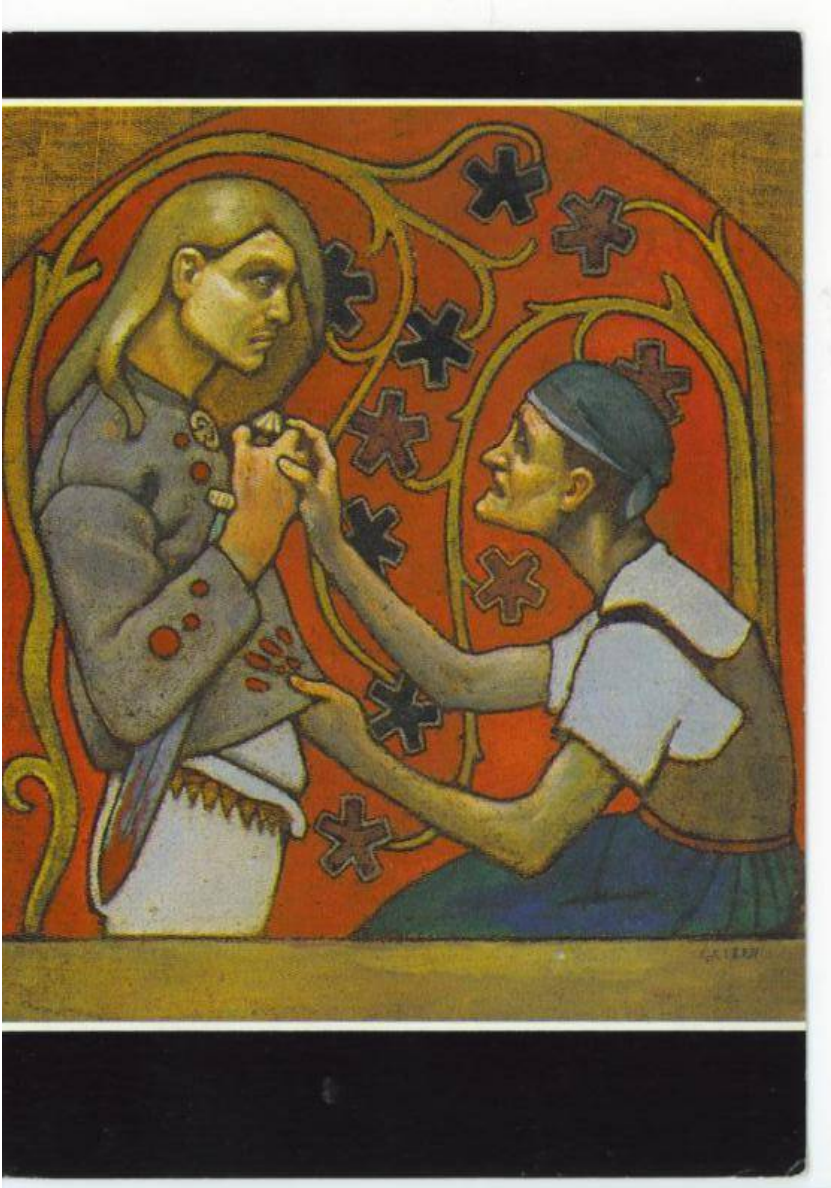
Auswitchin keskitysleiriin on laitettu isoilla hepreankielisillä kirjaimilla nämä sanat. Ne kertovat, kuinka kauheita asioita synnin valta joskus saa aikaan maailmassa.

Jumala ei voi kuin päivitellä tapahtunutta kauheutta. Ihminen (hepr. adam) oli laitettu viljelemään ja varjelemaan maata (hepr. adamah) ja saamaan siitä elantonsa. Nyt se maa on joutunut juomaan veren, jonka veljenmurhaajan käsi on siihen vuodattanut. Siunaukseksi tarkoitettu suhde ihmisen ja maan välillä on turmeltu veljesmurhan seurauksena.

Nyt olet kirottu etkä voi jäädä tänne, sillä tämän maan oli avattava suunsa ja otettava vastaan veljesi veri, jonka sinä vuodatit. Kun koetat viljellä maata, se ei enää ruoki sinua, vaan sinun on harhailtava kodittomana ja pakolaisena maan päällä. (1 Moos 4:10-12)

Kainin merkki

Kain sanoi Herralle: ”Syntini rangaistus on minulle liian raskas kantaa. Kun sinä nyt karkotat minut tältä seudulta, minä joudun pois kasvojesi edestä. Minun on harhailtava kodittomana ja pakolaisena maailmalla, ja silloin kuka hyvänsä, joka minut kohtaa, voi tappaa minut.”

Vaikka syyllisyys on saanut näin käsittämättömän vallan, niin viimeinen sana on tässäkin kurjuudessa Jumalan armolla. Asutuilta seuduilta karkotettu Kain pelkää henkensä puolesta, että kuka tahansa hänet tappaa. Hän ei pyydä anteeksi, eikä edes osoita kummoista katumusta, mutta silti Jumala tahtoo varjella häntä.

Mutta Herra sanoi hänelle: ”Ei, vaan kostettakoon seitsenkertaisesti sille, joka tappaa Kainin.” Ja Herra pani Kainiin merkin, ettei kukaan, joka hänet kohtaa, tappaisi häntä.

Kain saa Jumalalta merkin, ilmeisesti tatuoinnin otsaansa, joka kertoo kaikille, että hänen henkensä on itsensä Korkeimman suojeluksessa.

Toisaalta tälläkin kohdalla on useampia merkityksiä. On ounasteltu, että se olisi ”aitiologia” (ks. ed. luento 4) keeniläisten muinaisen heimon synnystä. Keeniläiset olivat villi ja sotaisa heimo vailla pysyvää kotiseutua. Heillä oli tunnusmerkkinään otsassa oleva tatuointi, ”Kainin merkki”. Tällaisia keeniläisiä viljejä sotureita eli Lähi-Idässä asiaan kirjallisuuden kautta perehtyneen Åbo Akademin

Vanhan testamentin professori Antti Laaton mukaan vielä 1800-luvulla. (On tietysti mahdollista, että kyseinen heimo oli myöhemmin omaksunut keeniläisten nimen ja merkin itselleen Raamatun kertomusta jäljitellen).

Meille Kainin merkki kertoo Jumalan rakkaudesta rikollisia ja murhaajiakin kohtaan. Jo ennen Jeesuksen tekemää sovitustyötä. Jumala sääli murhaajia ja halusi varjella heitä verikostolta. Miten paljon suuremmassa määrin hän haluaakaan armahtaa murhaajia nyt, kun syntien sovitus on suoritettu?